Írta: Benedek Csaba
2012. augusztus 02. csütörtök, 14:26 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 13:10

Augusztus 02.
Porcinkula

Porciunkula népünk ajkán porcinkula, purcinkula, porcinkulabúcsú , Porcinkulai Szent Ferenc a franciskánus rend három ágának: a ferencrendieknek, minoritáknak és kapucinusoknak, továbbá a velük kegyelmi közösségben élő harmadrendnek legnagyobb ünnepe.

Akik a rend történetét ismerik, jól tudják, hogy a S. Maria degli Angeli titulusára szentelt kis k ápolnát , a Monte Subasio kamalduli remetéinek ajándékát Szent Ferenc mindennél jobban szerette. Ez volt az első rend, vagyis a férfiág bölcsője. Itt lett apáca Szent Klára, a női ág, vagyis a második rend társalapítója. Itt halt meg Ferenc testvér.

A kései legenda szerint, amelyről a Fioretti, sőt a Speculum Perfectionis, de még a mi, XIV. századból származó Jókai (Ehrendfeld)-kódexünk is még hallgat, egyszer Jézus és Mária jelent meg a kápolnában Ferencnek. Felszólították, hogy kérjen valami nagy kegyelmet. A Poverello azt kérte, hogy mindenki, aki ezt a templomocskát meglátogatja, teljes búcsút nyerjen. A kérést Krisztus helybenhagyta és Ferencet a pápához utasította. III. Honorius teljesítette Ferenc kérelmét és augusztus elsejének delétől másnap alkonyatig minden esztendőben teljes búcsút engedélyezett azoknak, akik a kápolnában megszabott feltételek mellett ájtatoskodnak.

Porcinkula előtt az Egyház csak egyetlen teljes búcsút ismert. Ez volt az Indulgentia de Terra Sancta, amelyet csak az nyerhetett el, aki valamelyik keresztesháborúban részt vett, vagy a Szentföldre indulókat támogatta. Az idők folyamán a Porcinkula-kiváltságot a Szentszék a világ minden franciskánus templomára kiterjesztette. A föltételek: gyónás, áldozás, a templom meglátogatása és hat Miatyánk, hat Üdvözlégy, hat Dicsőség elvégzése a pápa szándékára. Ez egy időszakon belül többször is elismételhető és a purgatóriumban szenvedő lelkekért is felajánlható.

A Porcinkuláról 1514 táján már a Lobkowitz-kódex is szól, de a magyar kultuszról csak a barokk időktől kezdve vannak jelentősebb ismereteink, amikor Szent Ferenc tiszteletére kordaviselő közösségek, kordás társulatok (confraternitas cordigerorum) alakultak.

A Purgatórium és idő szerént való büntetések leszállításának, sőt az örök kárhozattól való megoltalmazásnak is jele: mert hogyha Jerikó városában régenten amaz ablakon kifüggő karmazin színű sinór Ráháb asszonyt egész házanépével megoltalmazta a haláltul és minden veszedelemtül, (Jósue 2.) sokkal inkább ez a szent kordaöv, mivel a Krisztus Urunknak véres szenvedésének, az egész emberi nemzet váltásának jelei: ágyékát ezzel övedzvén, megoltalmazza őket az őrök haláltól, az purgatóriumnak kínjától afelől megmondott búcsúk által. Midőn szent gyónása után maga ájtatossága szerént cselekszik, azokat elnyeri.

A három Csomó jelenti a Szentháromságot, kihez ragaszkodnunk köll, az hit, reménység és szeretet által. A Szeplőtelen Szűz Máriát is, mivel a menybéli Atyaistennek leánya, a Fiúistennek anyja és a Szentlélek mátkája. Innét e három csomók képzik és juttatják eszünkbe a Boldogasszonynak három kiváltképpen való nagy szívfájdalmát. Először: midőn hallotta, hogy éjtszakán az ő szerelmes Fia megfogattatott, kegyetlenül megkötöztetett, azután mikor keservesen a büntetésnek helyére követte volna. Másodszor: mikor a keresztfán függeni és keservesen meghalni szemlélte. Harmadszor: mikor a keresztfáról levévén csókolgatta, s koporsóba tévén, viszont elhagyta, keservesen siratván és nagy keserű fájdalomban, egész föltámadásig maradott. Az ő kedvesének mirrha kötését (Cant. I.) szívét általjáró fájdalomnak tőrével együtt (Luca. 2.) hordozta. Innét nem ok nélkül mindenik Miatyánkhoz az angyali Üdvözlet adatik (mint följebb megmondatott) a Boldogságos Szűz Máriának szívében égő fájdalmaknak emlékezetiért, némelyek pedig a kordaövet öt kötéssel és csomókkal hordozzák Krisztus Urunk öt mély sebeinek emlékezetire. Megértvén tehát a kordában e titkos dolgokat foglaltatni, senki ne restellje, se nem szemérmeteskedjék azt hordozni, nemcsak belső, de láthatóképpen is; mindazonáltal kinek-kinek ájtatosságára és szabadakaratjára hagyatik.

Bővebb adataink is vannak a kordás közösségek (confraternitas seraphica) Sopron és környékén való virágzásáról. Német anyatársulatok: Sopron, Rákos, Nyék, Keresztúr. Magyarok: Fertőszentmiklós, Iván, Lövő, Nagycenk. Valamennyinek több leánytársulata is volt. A tagok tartoztak az övet ruhájuk alatt állandóan viselni. A szegényeknek nem kellett érte fizetniök. A beöltözés külföldi analógiákból következtetve, ünnepélyes lehetett. Erről hazai följegyzések egyelőre nem ismeretesek.

A soproni társulat újholdvasárnap misén és a Szentháromság-szobor körül körmeneten vett részt. Élén egy szőrzsákba öltözött, vándorbottal járó tag haladt, jelképezve a földi vándorutat a mennyei haza felé. Szintén szőrzsákba öltözött tag vitte Szent Ferenc szobrát, utánuk a szerzetesek, a pap az Oltáriszentséggel, meg a hívek.

A Porcinkula búcsúkiváltságát néhány franciskánus kolostor-, illetőleg templombeli barokk ábrázolásunk (Esztergom, Szabadka, Eger, Rozsnyó, Szendrő) is megörökítette. Szabadkán a Szentháromság előtt Mária és Ferenc hódol. Az Atya kordát ereszt le a Szűzanya segítségével Ferenc és Páduai Szent Antal kezén át a purgatórium tüzében szenvedő lelkek számára. Pozsonyi templomuk Szent János-kápolnáját a hívek holtak kápolnájának nevezik, az 1591-ben odahelyezett oltárképről, amelyen Ferenc a kordájával menti ki a lelkeket a tisztítótűzből. Az & eacute;rsekújvári kolostor
társalgójában Ferenc a kordával, Domonkos pedig az olvasóval köti át, vagyis oltalmazza a világot. Fülek (Filakovo) kolostori képén Jézus a kordát Ferencnek és Klárának nyújtja. Ők juttatják el a hívekhez.

Porcinkula ünnepét választotta titulusul Nyírbátor minorita temploma (1717), legújabban pedig Káptalanfüred.

A Porcinkula-hagyományt a jozefinista szellem elsorvasztotta, a hazai ferencesek is alig törődtek vele. Orosz István Fiorettitől ihletett önéletrajzában olvassuk, hogy a múlt század nyolcvanas éveiben saját buzgóságából hogyan támasztotta föl a jászberényi

kultuszt.

1883-ban néhány buzgó éltes asszony megkérte, menjen el velük Jászberénybe a purcinkulai búcsúra, a barátok templomába. „Előttevaló nap reggel elindultunk és már délre odaértünk egy bizonyos házhoz, akinél ők szoktak megszállásolni, mert még akkor nekem nem volt ott ismerősöm. Megpihentünk és délután öt órakor mondják, hogy menjünk a templomba, mert már hat órakor megkezdődik az ájtatosság. Elmentünk és mikor odaértünk, elig vannak húsz, vagy huszonöten. Én magamban mondom: Istenem, hát micsoda búcsújárás lehet itt? Ilyen kevés nép!… nekem nagyon megtetszett ez a búcsú és azon törtem a fejem, hogy tenném én ezt a búcsút híressé, naggyá. A nyári munka megszűnt, bekövetkezett a tél, ráértem esténként olvasgatni, vagy írni. Elővettem Szent Ferenc életét, azt végig olvastam. Megértettem belőle, hogy Szent Ferenc mindég a nagy bűnösökért imádkozott és a szegény purgatóriombeli lelkekért és hogy a római pápa előtte való nap hat órától kezdve másnap hat óráig engedett teljes búcsút, aki meggyónik, megáldozik. Ezeket megértettem. Elhatároztam magamban, hogy felfogom és virágzóvá teszem ezt a búcsút. Azonnal hozzáfogtam és minden oltárhoz és minden szoborhoz, aki ott a barátoknál van, mindegyikhez külön új imát és éneket készítettem. Mégpedig csudálatosképpen, mert esténként készítettem. Sokszor megtörtént, hogy a kedves nőm sírva kért, hogy már feküdjek le, mindjárt megvirrad. Igen, de én magamról megfeledkezvén, mert másodmagammal voltam. Este mikor belefogtam, egy szerzetes mellém állt, ő diktálta mindég, hogy mit írjak és csak mikor hajnalra harangoztak, akkor tűnt el mellőlem. Hogy ki volt, azt én nem tudom. Azután én is lefeküdtem, de aludni nem tudtam. A kedves nőmnek mondottam, hogy nem látott-e valamit. Ő azt mondotta, hogy egy árnyékot látott az asztalnál, mást semmit. Elkészülvén a szép ének, imafüzet és én azt letisztáztam. Következett a másik évben a purcinkulabúcsú, augusztus második. Jászberénybe elmentem a búcsúra, de már akkor nem az öregasszony végezte, hanem én fogtam fel és végeztem a legpompásabban, úgyhogy mindenki csodálkozott rajta és nem győztem szabadulni. Mind azt kérdezte, van-e olyan ének-, vagy imakönyv eladó. Én mondottam, hogy majd a jövő ilyenkor kaphatnak. Úgy is lett. Kinyomattam és már a másik évben ők várva várták. Mindenkinek jutott belőle. De már akkor több nép jött össze, úgyhogy azután nemcsak a jászberényiek voltak, hanem az egész környékből, községekből kereszttel, lobogóval jöttek a purcinkulai búcsúra. Három, vagy négyezer lélek megjelent. Csak gyónók és áldozók voltak egy pár ezren. Én mindég jelen voltam arra a napra, hacsak valami baj vissza nem tartott. De ha már ott nem voltam, a nép meg volt szomorodva. Ők magok beszélgették el egymásnak, hogy nekik akkor olyan, mintha búcsú nem volna. Igazán mondják, mert én nékik olyan voltam, mint őrző angyalok. Most, 1912-dik évben is működtem közöttük. Többen voltak most is egy négyezer léleknél. Most már hála Istennek, az egész környék, város, falu népei sietnek a purcinkulai búcsúra Jászberénybe. Dicsértessék a Jézus Krisztus szent neve mindörökké. Amen.

A harmadrend a nagy franciskánus reform (1897) óta hazánkban is újjászületett. Tagjai megtalálhatók a társadalom minden rétegében. Legtöbb városunkban, falunkban a legújabb időkig virágzott kisebb-nagyobb harmadrendi közösség, amelyet a legközelebbi ferencrendi kolostor irányított. Érthető tehát, hogy a porciunkulabúcsú a barátok: ferencesek, minoriták, kapcinusok minden templomát erre a napra szakrális centrummá tette, ahova a harmadrendiek messze környékről elzarándokoltak, mintegy hazatértek a kolostor egyességébe.

A kordás, illetőleg harmadrendi társulatok már a barokk időktől kezdve a maguk falujának

templomában is iparkodtak a rendi szentek: Ferenc, Antal, Erzsébet, továbbá a rend-kezdeményezte kultuszok: keresztút, betlehem oltárának, illetőleg képmásának fölállításával franciskánus légkört teremteni. Együttes hatásuk a ferences ihletésű népi jámborságban itt-ott most is él.

A Ferences Világi Rend Kaposvári Közössége több mint egy évtizede minden évben megünnepli Angyalos Boldogasszony ünnepét a Kaposvártól 18 km-re lévő Bárdudvarnokhoz tartozó Bárdibükkön.

Forrás: Bálint Sándor ÜNNEPI KALENDÁRIUM II. Szent István Társulat, Budapest, 1977. 146-150.

http://www.fvr.hu/new/menu-1/44-porciunkula-bucsu-bardudvarnokon.html

http://lexikon.katolikus.hu/P/Porciunkula-b%C3%BAcs%C3%BA.html

http://lexikon.katolikus.hu/P/Porciunkula-k%C3%A1polna.html

http://www.bucsujaras.hu/jaszbereny/